

Teresa Orzeszko

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ZASADY WYCENY BANKOWYCH REZERW NA STRATY KREDYTOWE W AUSTRALII

Streszczenie: Celem artykułu jest prezentacja zasad wyceny rezerw na straty kredytowe w australijskim sektorze bankowym. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że wspomniane zasady: są ustalane przez APRA oraz AASB i wydawane w postaci standardów; są zawarte w dwóch podstawowych dokumentach: *APS 220* i *AASB 139*; pozostają w zgodzie z *BCPs* i założeniami *Basel II* oraz w harmonii ze standardami *IASB*; są zasadniczo takie same dla wszystkich krajowych instytucji depozytowych, natomiast instytucje o statusie zagranicznych stosują zasady obowiązujące w ich macierzystych krajach; mają charakter dualny, co oznacza, że wycena rezerw na straty kredytowe odbywa się odrębnie dla potrzeb rachunkowości i osobno dla celów ostrożnościowych; pozostawiają instytucjom depozytowym spory zakres swobody w zakresie ustalania poziomu potrzebnych im rezerw.

Słowa kluczowe: bankowe rezerwy na straty kredytowe, rezerwy w bankach, zasady wyceny.

1. Wstęp

W dyskusjach na temat przyczyn ostatniego kryzysu finansowego poruszana jest m.in. kwestia zasad wyceny bankowych rezerw na straty kredytowe. Wspomniane zasady poddawane są krytyce, której przedmiotem jest przede wszystkim ich jakość oraz niejednorodność. Zauważa się, że stosowanie przez banki różnych zasad ma liczne i istotne negatywne implikacje, które przejawiają się chociażby w postaci problemów z prawidłową oceną adekwatności tworzonych i utrzymywanych na ich podstawie rezerw, a w dalszej konsekwencji z realną oceną bezpieczeństwa poszczególnych banków oraz stabilności systemów bankowych.

Celem artykułu jest prezentacja zasad wyceny rezerw na straty kredytowe w sektorze bankowym w Australii.

2. Instytucje depozytowe w Australii jako podmioty bankowych rezerw na straty kredytowe

Australijski sektor bankowy tworzą podmioty określane mianem *authorised deposit-taking institutions (ADIs)*, czyli instytucje depozytowe upoważnione do przyjmowania depozytów. Podstawowym aktem prawnym regulującym ich działalność jest

ustawa o bankowości z 1959 r. (*Banking Act 1959*) [4]. Określa ona m.in. definicję instytucji depozytowych oraz wymienia ich podstawowe rodzaje.

Zgodnie z art. 5(1) przywołanej ustawy instytucja depozytowa to osoba prawna, która na własny wniosek otrzymała od APRA¹ pisemne upoważnienie do prowadzenia działalności bankowej na terenie Australii. Działalność bankowa oznacza tutaj aktywność w zakresie bankowości, rozumianą zgodnie z art. 51(xiii) Konstytucji Związku Australijskiego (*Commonwealth of Australia Constitution Act*) [2], czyli inną niż bankowość centralna oraz działalność podmiotów, do których ma zastosowanie art. 51(xx) wspomnianego aktu prawnego, tj. podmiotów zagranicznych lub krajowych, polegającą – przynajmniej w pewnym zakresie – zarówno na przyjmowaniu depozytów pieniężnych (innych niż z tytułu zaliczek na określone dobra lub usługi), jak i na udzielaniu pożyczek pieniężnych lub też na prowadzeniu innego rodzaju aktywności finansowej, określonej w odrębnych przepisach. Fakt, że osoba prawna uzyskała uprawnienie do prowadzenia działalności bankowej, nie oznacza, że może się nazywać bankiem. Termin *bank* (bank), podobnie jak nazwa *building society* (towarzystwo budowlane) czy terminy bliskoznaczne, takie jak *credit union* (związek kredytowy), *credit society* (towarzystwo kredytowe) i *credit co-operative* (spółdzielnia kredytowa), są zastrzeżone dla instytucji depozytowych, upoważnionych przez APRA do ich używania, co wymaga spełnienia przez nie określonych warunków [13, s. 5-6].

W praktyce bankami są nazywane te instytucje depozytowe, które świadczą szeroki wachlarz usług finansowych dla wszystkich sektorów gospodarki, w tym także – za pośrednictwem podmiotów podporządkowanych – usługi w zakresie zarządzania funduszami oraz ubezpieczeń. Ze względu na status, ustalony na podstawie pochodzenia kapitału, wśród banków wyodrębnia się krajowe (*domestic/Australian-owned*), w tym główne (*major*) i pozostałe (*other*), oraz zagraniczne (*foreign*), do których należą banki będące podmiotami zależnymi od banków zagranicznych (*locally incorporated foreign banks, foreign subsidiary banks*) oraz oddziały banków zagranicznych (*foreign bank branches, branches of foreign banks*). Pod pojęciem banków krajowych rozumie się podmioty będące własnością kapitału australijskiego oraz podległe im podmioty zależne. Za banki zagraniczne uznawane są takie, które zostały założone w postaci miejscowych spółek – zależnych od banków mających

¹ APRA – Australian Prudential Regulation Authority (Australijski Urząd Regulacji Ostrożnościowych) jest agencją rządową posiadającą – na mocy *Banking Act 1959* – uprawnienia do wydawania regulacji ostrożnościowych (np. w postaci standardów i wytycznych), m.in. dla wszystkich instytucji depozytowych, oraz do nadzoru nad wspomnianymi podmiotami. Jej nadrzędne cele to stwarzanie warunków równej konkurencji między podmiotami finansowymi oraz dbałość o bezpieczeństwo, efektywność i konkurencyjność australijskiego systemu finansowego i stanowiącego jego integralną część sektora bankowego. APRA łącznie z trzema innymi regulatorami australijskiego systemu finansowego (Reserve Bank of Australia, Australian Securities and Investments Commission – ASIC, Australian Treasury) tworzą Council of Financial Regulators – organ, który koordynuje działalność swoich członków; zob. [16].

siedzibę w obcych krajach – i otrzymały uprawnienie do prowadzenia działalności bankowej na terenie Australii, oraz oddziały banków zagranicznych, czyli takie banki zagraniczne, które otrzymały licencję na prowadzenie działalności bankowej w Australii za pośrednictwem własnych oddziałów i w ograniczonym zakresie, tj. m.in. pod warunkiem świadczenia usług depozytowych najczęściej na rynku hurtowym (nie mogą gromadzić depozytów od ludności o wartości niższej niż 250 tys. AUD²) [11].

Oprócz banków do instytucji depozytowych w Australii zalicza się towarzystwa budowlane, które pozyskują fundusze głównie od gospodarstw domowych i przeznaczają je na udzielanie kredytów, przeważnie pod hipotekę zamieszkałych przez właścicieli domów, a także świadczą usługi płatnicze.

Jeszcze innym rodzajem instytucji depozytowych w omawianym kraju są związki kredytowe stanowiące wspólną własność udziałowców (spółdzielców), którym świadczą usługi depozytowe i kredytowe w zakresie kredytów osobistych (na prywatne/indywidualne cele) oraz mieszkaniowych, a także usługi płatnicze. Wśród omawianych jednostek wyodrębnia się: duże (*large*), średnie (*medium*) i małe (*small*). Do dużych związków kredytowych zaliczane są takie, których aktywa mają wartość wyższą niż 90 mln AUD. Do średnich – te, których aktywa mieszczą się w przedziale od powyżej 20 do 90 mln AUD włącznie. Pozostałe związki kredytowe uznawane są za małe (aktywa do 20 mln AUD włącznie).

Instytucje depozytowe, które nie spełniają warunków zaliczania do żadnego z wymienionych i omówionych rodzajów, kwalifikuje się jako inne (*other ADIs*). Znajdują się wśród nich m.in. instytucje specjalizujące się w obsłudze kart kredytowych (*specialist credit card institutions – SCICs*), dostawcy i nabywcy usług płatniczych (*providers and purchased payment facilities*) oraz podmioty świadczące usługi (np. rozliczeniowe) towarzystwom budowlanym i związkom kredytowym.

W odróżnieniu od banków, które są kwalifikowane jako krajowe lub zagraniczne, pozostałe instytucje depozytowe, w tym towarzystwa budowlane i związki kredytowe, mają status podmiotów krajowych.

Wypada w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, że do instytucji depozytowych, stanowiących integralny element australijskiego sektora bankowego, nie zalicza się banków inwestycyjnych (*merchant banks*), które są traktowane jako niedepozytowe podmioty rynku pieniężnego, ani też przedstawicielstw banków zagranicznych (*representative offices of foreign banks*), które co prawda mogą używać słowa „bank” w opisowym tytule ich nazwy, ale nie mają pozwolenia na prowadzenie działalności bankowej na terytorium Australii.

Na koniec czerwca 2010 r. działalność bankową prowadziło w Australii łącznie ok. 180 instytucji depozytowych, w tym m.in. 54 banki, 11 towarzystw budowlanych i 108 związków kredytowych [5, s. 7-8; 6, s. 7]. Warto zwrócić uwagę na fakt,

² Dolar australijski (AUD, A\$); według stanu na 10.12.2010 r.: 1 USD = 1,01 AUD; 1 EUR = 1,34 AUD; 1 PLN = 0,33 AUD; 1 AUD = 0,98 USD/0,74 EUR/3,00 PLN; zob. [15].

że Australia konsekwentnie realizuje unikalną Politykę Czterech Filarów (*Four-Pillar Policy*), wyrażaną tym, że największe banki nie mogą się łączyć [17, s. 46]. W rezultacie australijski sektor bankowy jest zdominowany przez kilka największych banków krajowych (*major banks*). Według stanu na koniec czerwca 2010 r. do tej grupy należały cztery banki: Australia and New Zealand Banking Group Limited, Commonwealth Bank of Australia, National Australia Bank Limited, Westpac Banking Corporation [5, s. 26].

Zgodnie obowiązującym w Australii porządkiem prawnym krajowe regulacje określające zasady wyceny bankowych rezerw na straty kredytowe są zazwyczaj takie same dla wszystkich instytucji depozytowych, ale zasady z nich wynikające już nie. W przypadku krajowych instytucji depozytowych (banków krajowych, towarzystw budowlanych, związków kredytowych, innych *ADIs*) wspomniane zasady są regulowane wyłącznie normami miejscowymi, natomiast zagraniczne instytucje depozytowe (banki będące jednostkami zależnymi od podmiotów zagranicznych i oddziały banków zagranicznych) powinny stosować się do norm obowiązujących także w ich macierzystym kraju (kraju pochodzenia), ponieważ normy miejscowe (australijskie) odnoszą się do nich w ograniczonym zakresie.

3. Normy określające zasady wyceny bankowych rezerw na straty kredytowe w australijskich instytucjach depozytowych

Tradycje w zakresie ogólnego i kompleksowego regulowania zasad wyceny bankowych rezerw na straty kredytowe sięgają w Australii połowy lat 90. XX wieku. Za pierwszy akt prawny określający wspomniane zasady w sposób systemowy należy bowiem uznać, odnoszący się do banków, *Prudential Statement LI Asset Quality*, wydany w styczniu 1995 r. przez Reserve Bank of Australia³. Od tamtego czasu wszystkie regulacje mają konsekwentnie charakter norm krajowych. Od połowy 1998 r. głównymi organami uprawnionym do ich stanowienia są APRA i AASB⁴. Wykaz podstawowych regulacji, aktualnych na koniec listopada 2010 r., przedstawiono w tabeli 1.

Wspomniane regulacje:

1. Odnoszą się co prawda do wszystkich instytucji depozytowych mających prawo do prowadzenia działalności bankowej na terenie Australii, bez względu na to, czy są to instytucje krajowe, czy zagraniczne, a także niezależnie od ich rodzaju (banki, towarzystwa budowlane, związki kredytowe, inne *ADIs*), ale – jak już wspomniano – zakres ich stosowania przez podmioty zagraniczne jest znacząco ograniczony. Wynika z nich m.in., że instytucje o statusie banków zagranicznych powinny wyceniać rezerwy na straty kredytowe zgodnie z normami obowiązującymi

³ Reserve Bank of Australia pełni funkcję banku centralnego.

⁴ AASB – Australian Accounting Standards Board (Australijska Rada Standardów Rachunkowości).

w krajach, z których się wywodzą, przy czym APRA, w ramach realizowania swoich funkcji nadzorczych, ma prawo dyskutowania z władzami tych instytucji oraz z organami sprawującymi nad nimi bezpośredni nadzór (nadzorcami bankowymi z krajów ich pochodzenia) na temat poprawności stosowanych w tym zakresie zasad oraz adekwatności tworzonych i utrzymywanych rezerw w odniesieniu do działalności prowadzonej na terenie Australii.

Tabela 1. Regulacje stanowiące ogólne zasady wyceny bankowych rezerw na straty kredytowe w Australii

Akt prawny				
nazwa	podstawa wydania	data wydania/ wejścia w życie	źródło	
APS 220 Credit Quality	Art. 11AF(1) <i>Banking Act 1959</i>	30.11.2007/ 1.01.2008 r.	Załącznik do <i>Banking (prudential standard) determination No. 14 of 2007</i>	FRLI – F2007L04602
AGN 220.2 Impairment, Provisioning and the General Reserve for Credit Losses				
AGN 220.3 Prescribed Provisioning				
AASB 139 Financial Instruments: Recognition and Measurement (paragraph 58-70; Appendix A AG 84-92)	Art. 334 <i>Corporations Act 2001</i>	15.07.2004/ 1.01.2005 r.	–	FRLI – F2010C00256

APS – *APRA Prudential Standard* (Standard Ostrożnościowy wydany przez APRA)

AGN – *APRA Guidance Note* (Wytyczne wydane przez APRA)

AASB – *AASB Accounting Standard* (Standard Rachunkowości wydany przez AASB)

FRLI – *Federal Register of Legislative Instruments* (Federalny Rejestr Aktów Prawnych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [1; 10].

2. Stanowią integralny element przede wszystkim standardów ostrożnościowych oraz uzupełniających je wytycznych z zakresu jakości kredytów, wydanych na mocy *Banking Act 1959* [4], a także standardów rachunkowości, wydanych na mocy *Corporations Act 2001* [3].

3. Według oceny IMF, przeprowadzonej w ramach *Financial Sector Assessment Program (FSAP)* w 2006 r., są zgodne z *Basel Core Principles for Effective Banking Supervision (BCPs)*, a więc także z zasadami odnoszącymi się do nich w szczególności, tzn. z Zasadą 7. Polityka kredytowa, Zasadą 8. Ocena kredytów i rezerwy na straty kredytowe, Zasadą 11. Ryzyko kraju oraz z Zasadą 21. Standardy rachunkowości. Zdaniem IMF są one również podporządkowane standardom rachunkowo-

ści afirmowanym przez IASB i oficjalnie honorowanym przez Australię od 2005 r. [8, s. 20-22, 24, 35-36, 40]. Ponadto IMF w raporcie z 2010 r. poświadcza, że w omawianym kraju respektuje się zasady Bazylei II, obowiązujące tam od stycznia 2008 r. [7, s. 1-29], co oznacza, że normy określające zasady wyceny bankowych rezerw na straty kredytowe również są z nimi spójne. Przedstawione opinie *IMF* potwierdzają zgodnie w swoich opracowaniach również *eStandardsForum* [12, s. 7-8, 11] oraz *PricewaterhouseCoopers* [14, s. 141].

4. Przedmiot i rodzaje bankowych rezerw na straty kredytowe w australijskich krajowych instytucjach depozytowych

4.1. Przedmiot bankowych rezerw na straty kredytowe

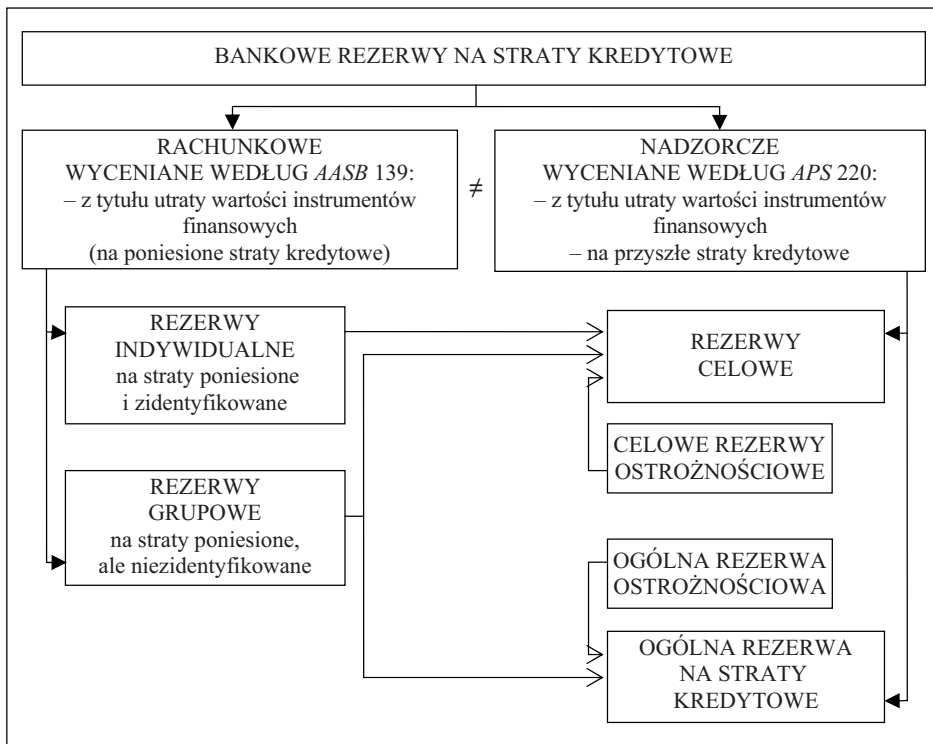
Przedmiotem bankowych rezerw na straty kredytowe w Australii są instrumenty finansowe (*financial facilities*), rozumiane jako wszystkie instrumenty (*facilities*) związane z działalnością kredytową, w tym kredyty oraz wszelkie inne produkty i usługi finansowe – będące w ofercie instytucji depozytowej; przeznaczone dla różnych podmiotów, w tym osób prawnych, jednostek nieposiadających osobowości prawnej i innych; takie, których posiadanie może narazić instytucję depozytową na ryzyko kredytowe, czyli *de facto* instrumenty kredytowe (*credit facilities*).

Do instrumentów, o których mowa, należą zarówno te wykazywane w bilansie (*on balance sheet*), jak i pozabilansowe (*off-balance sheet*), zakwalifikowane do kategorii *impaired* (z utraconą wartością) bądź też nie, bez względu na to, czy są poddawane analizie pod kątem utraty wartości w sposób indywidualny (*on an individual basis*), czy zbiorczy (*on a portfolio basis*).

Z ogółu instrumentów finansowych stanowiących przedmiot bankowych rezerw na straty kredytowe zostały wykluczone jedynie nieliczne kategorie, w tym aktywa sekurytyzowane, przeznaczone do sekurytyzacji lub też powstałe w jej wyniku, które spełniają – określone przez APRA w *APS 120* [9] – wymogi czystej sprzedaży (*clean sale*) i powinny zostać usunięte z bilansu.

4.2. Rodzaje bankowych rezerw na straty kredytowe

Odmienne stanowiska regulatora rachunkowości oraz organu nadzoru bankowego co do celu tworzenia bankowych rezerw na straty kredytowe – odzwierciedlone w australijskich odpowiednikach międzynarodowych standardów rachunkowości (*Australian International Financial Reporting Standards – AIFRS*), a zwłaszcza w *AASB 139 Financial Instruments: Recognition and Measurement* [1] oraz w krajowych standardach ostrożnościowych, w tym przede wszystkim w *APS 220 Credit Quality* [10] – determinują różny sposób traktowania tych rezerw dla potrzeb sprawozdawczości finansowej i bankowej/nadzorczej oraz – co jest tego konsekwencją – dualną ich typologię i wycenę (zob. rys. 1).

Rys. 1. System bankowych rezerw na straty kredytowe w Australii

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z obowiązującymi w Australii standardami rachunkowości rezerwy na straty kredytowe są traktowane przede wszystkim jako instrument pozwalający na prawidłowe odzwierciedlenie faktycznej kondycji finansowej instytucji depozytovej. Wyodrębnia się wśród nich rezerwy indywidualne (*individual provisions*) i grupowe (*collective provisions*). Jedne i drugie mają charakter rezerw z tytułu utraty wartości (*provisions for impairment*) i są tworzone w ciężar kosztów w celu pokrycia poniesionych przez instytucję depozytową strat kredytowych (*incurred loan losses*). Wartość obu wymienionych typów rezerw szacowana jest w sposób określony w *AASB 139*. Różnica między nimi wynika z odmiennego podejścia do ustalania utraty wartości instrumentów finansowych stanowiących przedmiot rezerw, a co za tym idzie – także z innych metod wyceny ich samych oraz zróżnicowanego ich szczegółowego przeznaczenia.

Rezerwy indywidualne odnoszą się do poszczególnych instrumentów finansowych, z których każdy jest odrębnie, czyli indywidualnie (*on individual basis*), oceniany pod kątem utraty wartości. Ich przeznaczeniem jest pokrywanie poniesionych strat kredytowych, które zostały zidentyfikowane na dzień bilansowy (*incurred and*

identified loan losses) i przypisane do konkretnych instrumentów finansowych. Na potrzeby sprawozdawczości bankowej, zgodnie ze standardami ostrożnościowymi, rezerwy indywidualne są uznawane w całości za rezerwy celowe.

Rezerwy grupowe dotyczą grupy instrumentów finansowych, które nie są oceniane z punktu widzenia utraty wartości odrębnie, tj. każdy z osobna, lecz wspólnie (*on portfolio/collective basis*). Rezerwy tego typu mają pokrywać poniesione straty kredytowe, których nie udało się na dzień bilansowy zidentyfikować, tzn. przypisać do poszczególnych instrumentów finansowych, czyli – inaczej mówiąc – straty poniesione, ale niezidentyfikowane (*incurred but not identified/reported*). Na potrzeby sprawozdawczości bankowej, zgodnie ze standardami ostrożnościowymi, rezerwy grupowe powinny być przyporządkowywane w części do rezerw celowych i w części do ogólnej rezerwy na straty kredytowe.

W standardach ostrożnościowych bankowe rezerwy na straty kredytowe postrzegane są przede wszystkim jako narzędzie umożliwiające instytucjom depozytowym bezpieczne funkcjonowanie i warunkujące ich stabilność finansową. Skutkiem takiego podejścia jest akcentowanie potrzeby tworzenia dwojakiego typu rezerw, a mianowicie rezerw celowych (*specific provisions*) i ogólnej rezerwy na straty kredytowe (*General Reserve for Credit Losses*). Wymienione typy rezerw, uzupełniając się wzajemnie, mają stanowić zabezpieczenie służące pokryciu wszystkich strat kredytowych, w tym zarówno poniesionych, zidentyfikowanych oraz niezidentyfikowanych na dzień bilansowy, jak i przyszłych, oszacowanych dla całego portfela bankowego, które mogą, choć nie muszą, urzeczywistnić się w przyszłości jako skutek ryzyka kredytowego integralnie związanego z prowadzoną przez instytucje depozytowe działalnością. Zarówno rezerwy celowe, jak i ogólna rezerwa na straty kredytowe są ustalane zgodnie ze standardami ostrożnościowymi i nie muszą być równe rezerwom z tytułu utraty wartości (indywidualnym i grupowym), których wycena jest podporządkowana standardom rachunkowości.

Rezerwy celowe obejmują:

1. Wszystkie indywidualne rezerwy z tytułu utraty wartości, szacowane zgodnie z *AASB 139*.

2. Tę część grupowych rezerw z tytułu utraty wartości, ustalonych zgodnie z *AASB 139*, która nie spełnia warunków zaliczenia do ogólnej rezerwy na straty kredytowe, zwłaszcza rezerwy grupowe stanowiące zabezpieczenie instrumentów finansowych, w przypadku których ocena prawdopodobieństwa niedotrzymania warunków umownych i strat daje uzasadnione podstawy do oczekiwania, że w krótkim czasie będą one musiały być częściowo lub całkowicie spisane lub poddane indywidualnemu przeglądowi pod kątem utraty wartości. Czynniki, które powinny być brane pod uwagę w procesie dokonywania wspomnianej oceny, są w szczególności: zakres i okres niedotrzymywania warunków umownych; prawdopodobieństwo, że instrumenty finansowe, które nie są dobrze zabezpieczone, staną się przedmiotem postępowania administracyjnego lub upadłościowego; wewnętrzne lub zewnętrzne ratingi kredytowe sugerujące znaczny wzrost ryzyka niewypłacalności lub strat; niekorzystne informacje na temat sytuacji w poszczególnych branżach, sugerujące

możliwość znacznego wzrostu ryzyka niewypłacalności i strat w krótkim czasie; możliwość poniesienia w niedalekiej przyszłości strat w związku ze zmianami sytuacji ekonomicznej.

3. Rezerwy na straty kredytowe nie utworzone przez rachunek zysków i strat, ale wymagane zgodnie ze standardami ostrożnościowymi i traktowane przez nie jako rezerwy celowe, w tym rezerwy na instrumenty pozabilansowe, które utraciły wartość (*provisions held against off-balance sheet impaired facilities*), oraz rezerwy zalecane/obowiązkowe (*prescribed provisions*); rezerwy tego rodzaju mają charakter ostrożnościowy.

Ogólna rezerwa na straty kredytowe, jak sugeruje nazwa, nie jest przypisywana do poszczególnych instrumentów finansowych, lecz do ich grup lub też jest odnieszona do całego portfela bankowego. Nie stanowi ona substytutu rezerw celowych, co oznacza, że nie może ich zastąpić – jeżeli istnieją wystarczające przesłanki do naliczenia rezerw celowych, to bezwzględnie powinny być one utworzone. Ogólna rezerwa na straty kredytowe może się składać z dwóch części, a mianowicie z części o charakterze ostrożnościowym oraz z części powstałej w wyniku transferu rezerw grupowych z tytułu utraty wartości. Pierwsza, główna część rezerwy ogólnej ma stanowić pokrycie dla ostrożnie oszacowanych przyszłych strat kredytowych, które mogą, choć nie muszą, urzeczywistnić się w ciągu całego okresu trwania poszczególnych umów finansowych zawartych przez instytucję depozytową. Jest tworzona z zysku netto (po opodatkowaniu). Drugą, dodatkową część rezerwy ogólnej kształtują utworzone w ciężar kosztów rezerwy grupowe, które nie spełniają warunków zaliczenia do rezerw celowych, a w szczególności takie:

- które dotyczą grupy instrumentów finansowych obecnie spełniających warunki umowne (m.in. nie są przeterminowane dłużej niż 90 dni),
- których celem jest pokrycie możliwych (przewidywanych, ale niepewnych) strat kredytowych, wchodzących w zakres strat poniesionych, ale niezidentyfikowanych na dzień bilansowy.

Kończąc omawianie typów i rodzajów bankowych rezerw na straty kredytowe w Australii, wypada zauważyć, że australijskie regulacje nie przewidują tworzenia odrębnych rezerw na ryzyko kraju, które spotyka się czasami w innych krajach, np. w USA, Hiszpanii czy Namibii. Według założeń przyjętych w australijskich standardach ostrożnościowych rezerwy celowe i ogólna rezerwa na straty kredytowe powinny być oszacowane na takim poziomie, aby łącznie mogły stanowić zasoby wystarczające do pokrycia wszystkich strat kredytowych, w tym także ewentualnych strat będących skutkiem ryzyka kraju.

5. Zasady wyceny rezerw celowych w australijskich krajowych instytucjach depozytowych

Zgodnie z obowiązującymi w Australii regulacjami krajowe instytucje depozytowe powinny dokonywać wyceny rezerw celowych na ogół według zasad i procedur usta-

lonych we własnym zakresie, jeżeli tylko pozostają w zgodzie z ogólnymi regułami określonymi przez APRA. Australijski organ nadzoru może jednak udzielić instytucji depozytowej pozwolenia na stosowanie zalecanej przez siebie – prostej i ogólnej – metodologii wyceny wspomnianych rezerw (*prescribed provisioning approach*) albo też zobowiązać instytucję depozytową do jej stosowania. Pierwszy przypadek dotyczy sytuacji, kiedy APRA uzna, że zalecana przez nią metodologia jest właściwa i dopuszczalna z punktu widzenia potrzeb pomiaru adekwatności kapitałowej, a drugi – gdy APRA oceni, że metodologia stosowana przez instytucję depozytową jest nieadekwatna ze względu na profil jej ryzyka kredytowego.

5.1. Ogólne reguły wyceny rezerw celowych, właściwe dla instytucji depozytowych niestosujących metodologii określonej przez APRA

Instytucje depozytowe niestosujące metodologii wyceny określonej przez APRA są zobowiązane do opracowania, posiadania i respektowania własnej metodyki w zakresie ustalania wartości rezerw celowych. Wspomniana metodyka powinna stanowić przedmiot solidnej kontroli wewnętrznej i być zgodna z obowiązującymi zasadami rachunkowości, a także adekwatna do profilu ryzyka kredytowego instytucji depozytowej.

Ustalony przez instytucję depozytową poziom rezerw celowych musi mieć racjonalne uzasadnienie i zapewniać pokrycie wszystkich poniesionych i zidentyfikowanych strat kredytowych oraz określonej części strat poniesionych, ale niezidentyfikowanych.

W procesie wyceny rezerw celowych należy brać pod uwagę wszystkie okoliczności znane w dniu wyceny, które mają wpływ na ściągalność należności z tytułu instrumentów finansowych posiadanych przez instytucję depozytową.

Rezerwy z tytułu utraty wartości, stanowiące integralny element rezerw celowych (rezerwy indywidualne i określona część rezerw grupowych), powinny być wyceniane zgodnie z *AASB 139*, tzn. w taki sposób, aby ich wartość odpowiadała poziomowi utraconej wartości instrumentów finansowych, która została zidentyfikowana w ujęciu indywidualnym lub grupowym. Inaczej mówiąc, rezerwy z tytułu utraty wartości powinny być równe kwocie przewidywanego niedoboru należnych – zgodnie z umową – przepływów pieniężnych z instrumentów finansowych, które stanowią ich przedmiot. W przypadku aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu wspomniany niedobór ustala się jako różnicę między oszacowanymi, możliwymi do zrealizowania, przyszłymi przepływami pieniężnymi (uwzględniającymi zarówno kapitał, jak i odsetki oraz wszelkie możliwe źródła wpływów, w tym np. z realizacji przyjętych zabezpieczeń) a wartością bilansową. W celu uwzględniania zmian wartości pieniądza w czasie oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne należy dyskontować przy wykorzystaniu efektywnej stopy procentowej.

Jeżeli poziom uznanych za celowe rezerw z tytułu utraty wartości, ustalony zgodnie z *AASB 139*, okaże się zbyt niski w stosunku do wymagań wynikających ze standardów ostrożnościowych, to instytucja depozytowa powinna utworzyć dodatkową rezerwę celową na brakującą kwotę.

5.2. Zasady wyceny rezerw celowych według metodologii określonej przez APRA

5.2.1. Formuła ustalania wartości zalecanych rezerw (*prescribed provisions*)

Australijskie instytucje depozytowe, które zostały przez APRA zobowiązane albo uprawnione, co zostało potwierdzone stosownym dokumentem, tworzą rezerwy celowe według metodologii określonej przez wspomnianą instytucję. Ogólna formuła ustalania minimalnej wartości zalecanych rezerw ma tradycyjny charakter, jest prosta i przedstawia się następująco:

$$R = \sum (x_{ij} \cdot s_{ij}),$$

gdzie: R – minimalna wartość zalecanych rezerw (w AUD),

x – instrumenty finansowe stanowiące podstawę tworzenia zalecanych rezerw (w AUD),

i – kategorie instrumentów finansowych, wyodrębnione z punktu widzenia ich jakości,

j – przedziały czasowe, wyodrębnione z uwagi na okres przeterminowania instrumentów finansowych lub naruszania przez nie warunków umownych w inny sposób,

s – stopa rezerw na straty kredytowe (w %).

5.2.2. Instrumenty finansowe stanowiące podstawę tworzenia zalecanych rezerw (x)

Podstawę tworzenia zalecanych rezerw stanowi – wyrażone w dolarach australijskich – saldo należności z tytułu przeterminowanych lub nieprawidłowych instrumentów finansowych, które zostały zakwalifikowane do trzech spośród czterech wyodrębnianych kategorii jakościowych (i), a mianowicie do drugiej, trzeciej lub czwartej. Na ogół saldo należności stanowi cała niespłacona kwota umowna z tytułu posiadania przeterminowanego lub nieprawidłowego instrumentu, obejmująca zarówno raty kapitałowe, jak i odsetki oraz inne płatności, bez względu na to, czy poszczególne z nich są przeterminowane/nieprawidłowe, czy też nie. W przypadku przekroczenia stanu konta oszczędnościowego saldo należności obejmuje jedynie kwotę przekroczenia. W określonych sytuacjach – zwłaszcza w przypadku instrumentów zakwalifikowanych do trzeciej kategorii jakościowej – instytucja depozytowa może pomniejszać saldo należności z tytułu instrumentu finansowego, stanowiące podstawę ustalania zalecanych rezerw, o kwotę, na którą instrument został ubezpieczony i/lub

o pewną (całą bądź ułamkową) kwotę przyjętych zabezpieczeń, które mają gwarantować jego spłatę i zostały wycenione według wartości godziwej.

Różnica między instrumentami przeterminowanymi i nieprawidłowymi wynika ze sposobu, w jaki naruszają one warunki umowne, a który jest zależny od tego, czy harmonogram spłat został ustalony w umowie, czy też nie.

Za przeterminowane uznaje się instrumenty finansowe z ustalonym harmonogramem spłat, jeżeli umowne terminy płatności kapitału i/lub odsetek zostały przekroczone o co najmniej jeden dzień. Ze względu na długość okresu przeterminowania instrumenty zakwalifikowane do drugiej i trzeciej kategorii jakościowej przyporządkowuje się do jednego z pięciu przedziałów czasowych (*j*): do 89 dni włącznie, od 90 do 181 dni włącznie, od 182 do 272 dni włącznie, od 273 do 364 dni włącznie, od 365 dni.

Status nieprawidłowych przypisywany jest instrumentom finansowym, dla których nie określono harmonogramu spłat, takim jak kredyty odnawialne i rachunki bieżące/oszczędnościowe, jeżeli: należne płatności kapitału i/lub odsetek są zaległe co najmniej jeden dzień bądź też przekroczenie przyznanego limitu kredytowego lub stanu konta utrzymuje się co najmniej jeden dzień. Ze względu na długość okresu, w którym warunki umowne pozostają naruszone, instrumenty zaklasyfikowane do czwartej kategorii jakościowej przyporządkowuje się do jednego z czterech przedziałów czasowych (*j*): do 13 dni włącznie, od 14 do 89 dni włącznie, od 90 do 181 dni włącznie, od 182 dni.

Instytucje depozytowe, tworzące rezerwy celowe według metodologii zalecanej przez *APRA*, zobowiązane są do podziału przeterminowanych i nieprawidłowych instrumentów finansowych na cztery kategorie jakościowe (*i*), wyodrębnione z punktu widzenia rodzaju instrumentów (z ustalonym harmonogramem spłat i bez ustalonego harmonogramu spłat; przeterminowane i nieprawidłowe) oraz sposobu ich zabezpieczenia (np. z dobrym zabezpieczeniem, z innym zabezpieczeniem, bez zabezpieczenia). Kategorie od pierwszej do trzeciej odnoszą się najczęściej do instrumentów przeterminowanych, a kategoria czwarta – do nieprawidłowych. Ogólnie rzecz ujmując, im wyższa jest kategoria jakościowa, do której instrument finansowy zostaje przypisany, tym słabsze jest jego zabezpieczenie i większe ryzyko z nim związane.

Przeterminowane instrumenty finansowe, zakwalifikowane do pierwszej kategorii, nie stanowią postawy tworzenia zalecanych rezerw, jednak instytucja depozytowa może tworzyć na nie rezerwy grupowe. Warunkiem zaliczenia instrumentów do tej kategorii jest ich dobre zabezpieczenie. W pierwszej kategorii mogą się znaleźć:

- instrumenty zabezpieczone w postaci wpisanej do rejestru pierwszej hipoteki na nieruchomościach mieszkalnych oraz ubezpieczone przez spełniającego określone warunki (m.in. nadzorowanego przez *APRA*) ubezpieczyciela kredytodawców hipotecznych, gdy zabezpieczenie pokrywa 100% salda należności,
- instrumenty zabezpieczone w postaci wpisanej do rejestru pierwszej hipoteki na nieruchomościach mieszkalnych, gdy wskaźnik – stanowiący relację należności (płatności z tytułu kapitału i/lub odsetek przeterminowanych co najmniej 90

dni) pomniejszonych o kwotę, na którą hipoteka została ubezpieczona, do kwoty zabezpieczenia, ustalonej według wyceny dokonanej w ciągu ostatnich 12 miesięcy – nie jest większy niż 80%,

- instrumenty zabezpieczone w postaci wpisanej do rejestru drugiej hipoteki na nieruchomościach mieszkalnych, jeżeli wskaźnik stanowiący relację należności z tytułu instrumentów zabezpieczonych zarówno pierwszą, jak i drugą hipoteką do wartości nieruchomości mieszkalnej nie przekracza 80%, a pierwsza hipoteka nie może zostać przekształcona na drugą bez stania się podporządkowaną,
- instrumenty zabezpieczone w postaci wpisanej do rejestru drugiej hipoteki na nieruchomościach mieszkalnych, jeżeli spełnione są jednocześnie trzy warunki: wskaźnik stanowiący relację należności z tytułu instrumentów zabezpieczonych zarówno pierwszą, jak i drugą hipoteką do wartości nieruchomości mieszkalnej przekracza 80%; pierwsza hipoteka nie może zostać przekształcona na drugą bez stania się podporządkowaną; saldo należności stanowi 100% hipoteki, ubezpieczonej przez spełniającego określone warunki ubezpieczyciela kredytodawców hipotecznych.

Do drugiej kategorii zalicza się przeterminowane instrumenty finansowe zabezpieczone w postaci wpisanej do rejestru pierwszej hipoteki na nieruchomościach mieszkalnych, jeżeli wskaźnik – stanowiący relację należności (płatności z tytułu kapitału i/lub odsetek przeterminowanych co najmniej 90 dni) pomniejszonych o kwotę, na którą hipoteka została ubezpieczona, do kwoty zabezpieczenia, ustalonej według wyceny dokonanej w ciągu ostatnich 12 miesięcy – jest większy niż 80%, ale nie większy niż 100%.

Trzecia kategoria obejmuje wszystkie instrumenty finansowe, które nie spełniają warunków umożliwiających zakwalifikowanie ich do pozostałych trzech kategorii (pierwszej, drugiej i czwartej), w tym zwłaszcza przeterminowane kredyty komercyjne i na cele indywidualne, zarówno zabezpieczone, jak i niezabezpieczone, oraz przeterminowane kredyty hipoteczne, jeżeli wskaźnik – stanowiący relację należności pomniejszonych o kwotę, na którą hipoteka została ubezpieczona, do kwoty zabezpieczenia – jest większy niż 100%.

Do czwartej kategorii przypisywane są instrumenty finansowe bez ustalonego harmonogramu spłat, w przypadku których zostały naruszone warunki umowne, w tym przekroczony został stan konta oszczędnościowego lub limit karty kredytowej, albo też występują zaległe należności z tytułu kredytu w rachunku bieżącym lub linii kredytowej.

5.2.3. Stopa zalecanych rezerw (s)

W Australii, w krajowych instytucjach depozytowych wyceniających rezerwy celowe według zasad określonych przez APRA, stopy rezerw są zróżnicowane i zależne jednocześnie od kategorii jakościowej, do której został przyporządkowany instrument finansowy, oraz od okresu, w którym warunki umowne pozostają naruszone (tab. 2).

Tabela 2. Stopy zalecanych rezerw celowych w Australii

Kategorie jakościowe instrumentów finansowych	Przedziały czasowe, wyodrębnione z uwagi na okres przeterminowania instrumentów finansowych lub naruszania przez nie warunków umownych w inny sposób		Stopa rezerw celowych w %
Kategoria II	Okres przeterminowania	do 89 dni	0
		od 90 do 181 dni	5
		od 182 do 272 dni	10
		od 273 do 364 dni	15
		od 365 dni	20
Kategoria III	Okres przeterminowania	do 89 dni	0
		od 90 do 181 dni	40
		od 182 do 272 dni	60
		od 273 do 364 dni	80
		od 365 dni	100
Kategoria IV	Okres, w którym warunki umowne pozostają naruszone	do 13 dni	0
		od 14 do 89 dni	40
		od 90 do 181 dni	75
		od 182 dni	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [10].

Ogólnie można powiedzieć, że im wyższa kategoria jakościowa (słabsze zabezpieczenie instrumentów finansowych), a zwłaszcza im dłuższy okres trwania nieprawidłowości w realizacji warunków umownych, tym wyższe są wymagane stopy rezerw. W sumie funkcjonuje dziesięć różnych stóp zalecanych rezerw celowych (0%, 5%, 10%, 15%, 20%, 40%, 60%, 75%, 80% i 100%), przy czym po pięć odnosi się do kategorii drugiej i trzeciej, a cztery – do kategorii czwartej. Niektóre stopy rezerw pojawiają się we wszystkich trzech kategoriach (0%), inne w dwóch (40% i 100% w kategorii trzeciej i czwartej), a pozostałe tylko w jednej. Zerowa stopa procentowa, oznaczająca brak obowiązku tworzenia zalecanych rezerw celowych, ma zastosowanie do instrumentów finansowych zakwalifikowanych do kategorii drugiej i trzeciej, jeżeli przeterminowanie płatności z ich tytułu nie przekracza 89 dni, oraz do instrumentów finansowych przyporządkowanych do kategorii czwartej, jeśli okres naruszenia warunków umownych nie przekracza 13 dni.

5.2.4. Pozostałe zasady wyceny zalecanych rezerw

Zalecane rezerwy stanowią minimalny poziom rezerw celowych, które instytucja depozytowa zobowiązana jest wykazać z podziałem na kategorie jakościowe instrumentów finansowych. Istniejące rezerwy z tytułu utraty wartości – utworzone zgodnie z *AASB 139* i przypisane do poszczególnych kategorii jakościowych instru-

mentów finansowych – mogą być zaliczone na ich poczet. Gdyby okazało się, że są one wyższe od rezerw zalecanych, to – w zależności od ich charakteru – ujawniony nadmiar należy wykazać jako dodatkowe rezerwy celowe lub też jako część ogólnej rezerwy na straty kredytowe.

Gdyby okazało się, że kwota rezerw, ustalona według reguł właściwych dla drugiej kategorii instrumentów finansowych, jest wyższa od tej, która byłaby wyznaczona według reguł odpowiednich dla instrumentów zakwalifikowanych do trzeciej kategorii, to jako wartość zalecanych rezerw należy uznać tę niższą kwotę.

Jeżeli posiadane przez instytucję depozytową instrumenty finansowe nie mogą być przyporządkowane do żadnej z czterech kategorii jakościowych, to wartość odnoszących się do nich zalecanych rezerw powinna odzwierciedlać ryzyko kredytowe, na które są narażone, i być uzgodniona z APRA.

W sytuacji gdy według oceny zarządu lub kierownictwa wyższego szczebla instytucji depozytowej zalecane rezerwy, ustalone zgodnie z zasadami określonymi przez APRA, nie są adekwatne do oszacowanych strat, tj. są zbyt niskie, to należy utworzyć dodatkowe rezerwy celowe. Poziom dodatkowych rezerw powinien być uzależniony od rodzaju instrumentu finansowego i okresu przeterminowania należnych płatności lub okresu utrzymywania się nieprawidłowości w należnych przepływach pieniężnych z jego tytułu. I odwrotnie, gdy zdaniem instytucji depozytowej zalecane rezerwy są zbyt wysokie w stosunku do jej rzeczywistych potrzeb, to może się ubiegać o pisemną zgodę APRA na wykazanie ich na niższym poziomie. Różnica – między wartością zalecanych rezerw a niższą od niej, zatwierdzoną przez APRA, wartością wykazanych rezerw – powinna być, zgodnie z decyzją APRA, potraktowana jako element ogólnej rezerwy na straty kredytowe albo uwzględniona w kapitale własnym pierwszej kategorii.

6. Zasady wyceny ogólnej rezerwy na straty kredytowe w australijskich krajowych instytucjach depozytowych

Jak wcześniej wspomniano, zgodnie z obowiązującymi w Australii regulacjami krajowe instytucje depozytowe mają obowiązek tworzenia i utrzymywania, niezależnie od rezerw celowych, także ogólnej rezerwy na straty kredytowe. Szczegółowe zasady jej wyceny pozostają w gestii instytucji depozytowych, a APRA określa jedynie ogólne reguły w tym zakresie i właśnie te reguły omówiono poniżej.

Ustalając poziom niezbędnej rezerwy, instytucja depozytowa powinna mieć realistyczny, wszechstronny oraz aktualny obraz prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej (aktywów bilansowych i pozabilansowych) i na tej podstawie właściwie określić niepewność i wszelkie odmiany ryzyk kredytowych z nią związanych, a tym samym przyszłe straty kredytowe, które determinują potrzeby w zakresie niezbędnych zabezpieczeń.

Przyszłe straty powinny być rozumiane jako takie, które mogą, chociaż nie muszą, być przez instytucję depozytową poniesione w ciągu całego okresu trwa-

nia poszczególnych umów kredytowych, tj. od momentu ich zawarcia do chwili ich wygaśnięcia. Ze względu na to, że przyszłe straty mają w założeniu odzwierciedlać całkowite ryzyko kredytowe, na które instytucja depozytowa jest narażona, to należy je ustalać, biorąc pod uwagę wszystkie instrumenty finansowe niezależnie od tego, czy uznaje się je za normalne, czy o obniżonym standardzie. Szacunki przyszłych strat kredytowych powinny mieć charakter prospektywny, być rozsądne i realistyczne oraz uwzględniać wszystkie istotne czynniki, które mają wpływ na ściągalność należności z tytułu instrumentów finansowych pozostających w portfelu instytucji depozytowej w dniu analizy i oceny, w tym zarówno te o charakterze historycznym (np. historyczne doświadczenia i trendy w zakresie strat kredytowych), jak i takie, które mogą powodować zmiany w kształtowaniu się strat w przyszłości (np. przewidywane zmiany w działalności kredytowej, w tym w jej kierunkach, zakresie podmiotowym i przedmiotowym, stopniu koncentracji; ewolucja profilu ryzyka instytucji depozytowej; zmiany w otoczeniu gospodarczym, rynkowym i regulacyjnym, mogące oddziaływać na cykle gospodarcze i kredytowe; zmiany w tendencjach, wolumenie i wskaźnikach utraty wartości i przeterminowania instrumentów finansowych, które według uzasadnionych oczekiwań mogą się utrzymywać przez dłuższy czas).

Minimalna wartość wymaganej ogólnej rezerwy na straty kredytowe powinna być równa ostrożnie oszacowanym przyszłym stratom kredytowym i tym samym zapewniać ich pełne pokrycie, przy czym dopuszcza się pomniejszenie tak ustalonej kwoty strat i niezbędnej rezerwy ogólnej o wartość utworzonych rezerw celowych. Minimalna wartość rezerwy, o której mowa, może obejmować określoną część utworzonych przez instytucję depozytową grupowych rezerw z tytułu utraty wartości, wycenionych zgodnie z *AASB 139*. Sposób wyznaczania części rezerw grupowych przypisanych do rezerwy ogólnej powinien być określony przez instytucję depozytową w ramach jej polityki zarządzania ryzykiem kredytowym.

Instytucja depozytowa powinna mieć świadomość, że ogólna rezerwa na straty kredytowe nie może zastępować rezerw celowych, które powinny być tworzone zawsze wtedy, gdy dostępne informacje pozwalają na zidentyfikowanie i oszacowanie poniesionych strat na poszczególnych instrumentach finansowych.

Dokonując wyceny niezbędnej rezerwy, instytucja depozytowa powinna mieć na względzie niedoskonałość i ograniczenia szacunków oraz projekcji przyszłych strat kredytowych. Im ograniczenia szacunków i niepewność z nimi związana są wyższe, tym wyższy powinien być poziom niezbędnej rezerwy.

Wartość niezbędnej rezerwy może być przez instytucję depozytową ustalana – według jej uznania – za pomocą jednej lub kilku różnych metod. Ważne jest, aby metody te były dopasowane do charakteru i zakresu transakcji kredytowych oraz spójne z systemami informacji zarządczej, a także by pozwoliły na właściwe oszacowanie ryzyka, charakterystycznego dla profilu kredytowego danej instytucji depozytowej, a tym samym przyszłych strat kredytowych. Wśród przydatnych metod można wymienić: metody oparte na historycznych doświadczeniach oraz trendach

w zakresie strat kredytowych poniesionych w przeszłości; analizę migracji; metody statystyczne; metody szacowania strat uwzględniające wpływ ostatnich wydarzeń i zmian sytuacji ekonomicznej na działalność kredytową (np. zmian przepisów).

Jeżeli w ocenie APRA, biorącej pod uwagę złożoność, specyfikę i zakres działalności instytucji depozytowej, inna metodologia wyceny ogólnej rezerwy na straty kredytowe niż stosowana dotąd, będzie bardziej odpowiednia, to może w trybie pisemnym zobowiązać instytucję depozytową do jej wprowadzenia.

7. Podsumowanie

Regulacje określające ogólne zasady wyceny bankowych rezerw na straty kredytowe w Australii są wydawane przez APRA – niezależną od banku centralnego rządową instytucję nadzorczą – oraz przez AASB – organizację uprawnioną do stanowienia australijskich standardów rachunkowości. Aktualnie są one ujęte w dwóch podstawowych dokumentach: *APS 220* i *AASB 139*. Wymienione regulacje uznaje się za zgodne z Dobrymi Praktykami Efektywnego Nadzoru Bankowego i założeniami Bazylei II oraz zharmonizowane z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości, autoryzowanymi przez RMSR. Analiza omawianych regulacji oraz wynikających z nich, obligatoryjnych dla australijskich instytucji depozytowych, ogólnych zasad wyceny bankowych rezerw na straty kredytowe daje podstawy do sformułowania następujących wniosków:

1. Ogólne zasady wyceny bankowych rezerw na straty kredytowe mające charakter standardów, a nie przepisów, pozostawiają instytucjom depozytowym spory zakres swobody w zakresie ustalania poziomu potrzebnych rezerw, co nie oznacza jednak, że ich decyzje nie podlegają kontroli i weryfikacji.

2. Ogólne zasady wyceny rezerw na straty kredytowe są na ogół takie same dla wszystkich krajowych instytucji depozytowych, niezależnie od ich rodzaju. Instytucje depozytowe, które mają status zagranicznych, stosują zasady obowiązujące w ich krajach macierzystych.

3. W krajowych instytucjach depozytowych funkcjonuje dualny system rezerw na straty kredytowe i ich wyceny, która jest dokonywana dwutorowo, odrębnie dla potrzeb rachunkowości i odrębnie dla celów nadzorczych (ostrożnościowych). W pierwszym przypadku wycena odbywa się zgodnie ze standardami rachunkowości, emitowanymi przez AASB, i dotyczy rezerw z tytułu utraty wartości, wśród których wyodrębnia się rezerwy indywidualne i grupowe. Drugi przypadek znajduje zastosowanie w odniesieniu do rezerw celowych oraz do ogólnej rezerwy na straty kredytowe, które są wyceniane według standardów ostrożnościowych, określonych przez APRA.

4. Wycena rezerw z tytułu utraty wartości jest podporządkowana koncepcji poniesionych strat (*incured losses*), która ma zarówno zwolenników, jak i przeciwników, ale ostatnio – w dobie kryzysu finansowego – poddawana jest szczególnie ostrej krytyce, zwłaszcza ze strony podmiotów zainteresowanych przede wszystkim

stabilnością systemów finansowych. Coraz częściej jako rozwiązania alternatywne, mogące ją w przyszłości zastąpić, wymienia się koncepcję strat oczekiwanych (*expected losses*) lub też dynamicznego rezerwowania (*dynamic provisioning*), które jednak również nie są pozbawione wad, co utrudnia ich powszechną akceptację.

5. Szczegółowe zasady wyceny rezerw celowych, których podstawę stanowią poszczególne instrumenty finansowe ze zidentyfikowaną utratą wartości lub też ich grupy, nie są takie same we wszystkich krajowych instytucji depozytowych. Wspomniane podmioty, zgodnie z własnym wyborem i/lub decyzją APRA, ustalają wartość potrzebnych rezerw celowych według metod wewnętrznych, opracowanych we własnym zakresie, albo według metody standardowej, określonej przez APRA.

6. Ogólna rezerwa na straty kredytowe, traktowana jako uzupełnienie rezerw celowych, jest ustalana nie tylko dla instrumentów finansowych, które utraciły wartość, ale także dla tych o statusie normalnych, które jednak – jak pokazuje doświadczenie – mogą w przyszłości generować straty kredytowe. Jest ona, w pewnym zakresie, traktowana jako element kapitału regulacyjnego drugiej kategorii.

7. Rezerwy na straty kredytowe nie stanowią kosztów uzyskania przychodów, co może oznaczać, że instytucje depozytowe nie mają bodźców do nieuzasadnionego zawyżania ich wartości.

Literatura

- [1] AASB Standard 139 Financial Instruments: Recognition and Measurement, FRLI – F2010C00256.
- [2] An Act to constitute the Commonwealth of Australia, 9th July 1900 (Commonwealth of Australia Constitution Act – The Constitution), Act Compilation: ComLaw C2004C00469.
- [3] An Act to make provision in relation to corporations, securities, the futures industry and financial products and services, and for other purposes no. 50 of 2001, Act Compilation: ComLaw C2010C00530.
- [4] An Act to regulate Banking, to make provision for the Protection of the Currency and of the Public Credit of the Commonwealth, and for other purposes no. 6 of 1959, Act Compilation: ComLaw C2010C00520.
- [5] “APRA Statistics. Quarterly Bank Performance June 2010”, November 2010, <http://www.apra.gov.au/Statistics/upload/BANK-Quarterly-Jun-10.pdf>.
- [6] “APRA Statistics. Quarterly Credit Union and Building Society Performance September 2010”, November 2010, <http://www.apra.gov.au/Statistics/upload/CUBS-Q-Pub-Sep-10.pdf>.
- [7] *Australia: Basel II Implementation Assessment*, “IMF Country Report” 2010, no. 10/107, (<https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10107.pdf>).
- [8] *Australia: Financial Sector Assessment Program – Detailed Assessment of Observance of Standards and Codes*, “IMF Report” 2006, no. 06/415, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2006/cr06415.pdf>.
- [9] Banking (prudential standard) determination no. 11 of 2007 – APS 120 Securitisation, FRLI – F2007L04599.
- [10] Banking (prudential standard) determination no. 14 of 2007 – APS 220 Credit Quality, FRLI – F2007L04602.

- [11] *Banking system in Australia*, “Atrium Incorporators”, <http://www.atrium-incorporators.com/australia%20banking%20system.htm>.
- [12] *Financial Standards Report – Australia. Core principles for Effective Banking Supervision*, eStandardsForum, May 2010, <http://www.estandardsforum.org/australia/standards/core-principles-for-effective-banking-supervision>.
- [13] *Guidelines. Implementation of Section 66 of the Banking Act 1959*, APRA: Sydney January 2006, <http://www.apra.gov.au/ADI/upload/Guidelines-Implementation-of-Section-66-of-the-Banking-Act-1959.pdf>.
- [14] *IFRS Adoption by Country*, PricewaterhouseCoopers, January 2010, http://www.pwc.com/en_US/us/issues/ifrs-reporting/assets/ifrs_country_adoption.pdf.
- [15] Kalkulator Walutowy, Bankier.pl, http://www.bankier.pl/inwestowanie/waluty/narzedzia/kalkulator_walutowy/?gclid=CJ31-lzG4qMCFdgv3wodTx6hPg.
- [16] *Regulatory Framework. Overview*, Reserve Bank of Australia, <http://www.rba.gov.au/fin-stability/reg-framework/index.html>.
- [17] *Report on consolidation in the financial sector*, BIS: Basle 2001, <http://www.bis.org/publ/gten05.pdf>.

VALUATION PRINCIPLES OF BANK RESERVES FOR CREDIT LOSSES IN AUSTRALIA

Summary: The objective of the hereby article is to present the valuation principles of reserves for credit losses in Australian banking sector. As a result of carried out studies it was observed that mentioned principles: were set by APRA and AASB and issued in the form of standards; constituted an integral component of two documents, i.e. of APS 220 and AASB 139; were in line with BCPs’ and Basel II resolutions, and also in line with standards authorized by IASB; were, basically, the same for all domestic deposit-taking institutions, while institutions of an international status applied principles in force in their native countries; were of dual nature, which means that reserves’ valuation for credit losses is performed separately for accounting and for prudential purposes; offered an extensive freedom for deposit-taking institutions in specifying the level of necessary reserves.

Key words: bank reserves for credit losses, reserves in banks, valuation principles.